

Delavska Pravica

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop., v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.—, ~ Cena: za 1 mesec Din 5.—, za četrt leta Din 15.—, za pol leta Din 30.—, za izkuzetstvo Din 7.— (mesečno) — Oglasi: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Delavske zbornice, Miklošičeva cesta 21, I. nad. Telefon 2265. — Štev. čekovnega računa 14.900

Naš čas je,

da v volitvah Delavske zbornice nastopimo javno. Vsa leta smo pilili, kovali in se jačali notranje. Prvič nam je dana prilika, da javno manifestiramo naša načela in pokažemo našo moč. Naša organizacija ne šteje tisoče nezavednih mlačnih, ne šteje tisočev v valutih, nima monumentalnih zgradb, ki godejo melodijo javnega mnenja in po katerih se špekulirajo ugledne osebnosti.

Naša organizacija šteje le par tisoč mož, ki se zavedajo svoje odgovornosti napram tovarišem v delavnici, napram otročičem in ženam v skromnih domačijah, svo-

jih dolžnosti napram kaotičnim razmere v našem narodu.

Ta mala armada niso le člani, vsak od njih je značaj, ki privlačuje in vodi kopico tovarišev, vsak od njih je agitator za našo stvar. Vsak med njimi je vodja, ki bo pripeljal ob volitvah deseterico tovarišev delavcev, ki bodo glasovali za nas.

Zato pozdravljamo volitve v Delavsko zbornico, ki nam bodo prinesle v delavske vrste novega podviga za delo na tem važnem javnem forumu, kjer se more boriti proti vsem krivicam, ki se godijo delovnemu ljudstvu in mu mora graditi boljšo in lepšo bodočnost.

Delavske zbornice

V zadnji številki »Delavske Pravice« so navedena zakonita dejanja, ki jih morajo vršiti Delavske zbornice v prilog in zaščito delavcev. Potrebno je pa, da objavimo še sledeče:

»Delavske zbornice so pravne osebe, ki smejo na svoje ime pridobivati pravice svojine in nepremičnine, kolikor so jim potrebne za uresničenje njih nalog, navedenih v prednjem paragrafu, kakor tudi prevzemati obveznosti, tožiti in biti tožene. Zbornice jamčijo za svoje obveznosti samo s svojo imovino.

Delavske zbornice so samostalna upravna telesa, ki se upravljajo in izvršujejo svoje naloge po odredbah tega zakona in svojega statuta in so izključno pod nadzorstvom ministra za socialno politiko, katero opravlja to nadzorstvo po svojih posebnih organih.« Tako navedeni § 38, ki navaja, kaj so Delavske zbornice.

§ 40. določa sledeče:

Vsaka Delavska zbornica sestoji iz 30 do 60 rednih članov in istotoliko namestnikov, ki se volijo izmed delavcev in nameščencev raznih strok; med njimi morajo biti zastopani tudi nameščenci. Vsi izvoljeni redni člani sestavljajo skupščino (plenium) Delavske zbornice. Točno število članov posameznih zbornic se odreja s statutom. (Delavska zbornica v Ljubljani šteje 60 članov).

§ 41. Člane Delavskih zbornic volijo delavci in nameščenci brez razlike spola, ki so zavezani zavarovanju zoper bolezni in nezgode in ki so dovršili 18. leto starosti.

Organi zavarovanja zoper bolezni (okr. in sreske, tovarniške in združne blagajne za zavarovanje delavcev, bratovske skladišnice, družbene blagajne itd.) morajo dajati Delavskim zbornicam na razpolago sezname vseh oseb, ki so zavezane zavarovanju in ki se volijo pri njih, z označbo njih starosti.

Glasovanje je tajno ter se vrši z listki po proporcionalnem sistemu.

Podrobni volivni postopek predpišejo zbornice v svojih statutih.

§ 42. Za člane Delavskih zbornic se smejo voliti samo osebe, ki imajo aktivno pravico glasovanja v zmyslu § 41 tega zakona ter so poleg tega:

državljeni kraljevine (Srbov, Hrvatov in Slovencev) Jugoslavije in uživajo vse državljske pravice;

ki so dovršile najmanj 25. leto starosti in so nastanjene stalno in neprenehoma najmanj leto dni v območju dotične zbornice.

§ 43. Člani Delavskih zbornic opravljajo svojo dolžnost brezplačno. Vendar pa smejo skupščine odločiti, da se jim dovoli posebna odškodnina za izgubljene mezde, ko opravljajo dolžnost v zbornicah. Člani, ki ne stanujejo na sedežu zbornic, imajo pravico tudi do povračila potnih stroškov. O višini povračila odločajo skupščine zbornic v mejah odobrenih proračunov.

§ 44. Mandat članov Delavskih zbornic traja tri leta.

§ 45. Mandat članov prestane pred določenim rokom:

a) s smrtjo; b) s prostovoljno odpovedjo; c) z izgubo svojstev navedenih v § 3 tega zakona (ako prenehajo spadati med pomožno delavsko osebo); d) z izgubo državljskih pravic; e) z odločbo skupščine, v zmyslu § 48 tega zakona. (Če trikrat zaporedno brez opravičenega zadržka ne pride na sejo itd.)

Na izpraznjeno mesto stopi namestnik po vrstnem redu izvolitve.

§ 46. Organa Delavske zbornice sta:

1. skupščina (plenium);
2. upravni odbor. (Upravni odbor izvoli izmed sebe skupščina).

Nadaljnje zakonite določbe odreja no-tranje poslovanje zborničnega zastopstva na sejah, vpostavljanje raznih odborov itd. O vsem tem bo vsekakor potrebno govoriti in pisati.

Iz dosedaj navedenega, pa vsak delavec in nameščenec lahko razvidi, kako važen faktor je Delavska zbornica v pogledu zaščite delavcev in nameščencev. Razvidna je pa tudi važnost strokovnih zvez za sestavo in resno delo Delavskih zbornic. Tu pridejo v poštev za postavljanje kandidatnih list le strokovne zveze, ki so priglāsene in registrirane pri Delavski zbornici. Kaka druga društva ne pridejo v poštev. Delavstvo naj že iz tega vidika izvaja posledice s tem, da se organizira pri Jugoslovanski strokovni zvezi v Ljubljani.

Sedaj bo pa potrebno, da stori vsak volivni upravičenec svojo dolžnost s tem, da postane med tovariši agitator, da pride v skupščino Delavske zbornice, čimveč zastopnikov izvoljenih kandidatov liste Jugosl. strokovne zveze.

Jože Gostinčar.

Škodljivo naziranje

Velika večina ljudi, posebno v pridobitnih krogih, je mnenja in tudi trdno uverjena, da je mogoče pobijati krizo samo z znižanjem plač in kar najbolj cenjenimi delovnimi močmi. Nekateri gredo še dalje in hočejo na račun teh slabih gospodarskih razmer vzdržati tako, da imajo kopico vajencev, kateri morajo delati vse, to se pravi, tudi ono, kar ne spada direktno k njihovem budočemu poklicu.

To naziranje je enako pri zastopnikih industrije kakor obrtnikih. Prvi so mnenja, da je možno samo potom racionalizacije in modernizacije obratov ter povečanja produkcije obiti to vprašanje, drugi pa, kakor smo rekli, z brezplačnimi delovnimi močmi.

Čestokrat smo trdili, da je oboje zmotno in se slej ko prej maščuje nad gospodarstvom samim. Kdor hodi samo malo okrog in gleda način reševanja krize z odprtimi očmi, mora reči, da so metode, ki se jih danes poslužujejo vsi od obrtnika do velekapitalista, naravnost pogubne. Ta sistem, ki ni prav nič drugega, nego strah pred zmanjšanjem dobička, nam ustvarja vedno večji kader ljudi, ki na noben način ne morejo dobiti zaposlitve, in to ne samo v vrstah delavstva, marveč vseh mogočih poklicev.

Revščina, v kateri živi brezposelno delavstvo in prav tako še zaposleno delavstvo, ne ostaja samo v teh vrstah, marveč se širi kot epidemija tudi na ostale poklice. Ker delavstvo, ki tvori večino konsumentov, nima sredstev, da bi moglo trošiti za svoje najnujnejše potrebe, propada, morata nujno propadati tudi obrt in industrija. Tipičen primer v

Viničarji za svoje pravice

GOVOR VINIČARSKEGA TAJNIKA P. ROZMANA, NA OBČNEM ZBORU »Z VEZE VINIČARJEV« V LJUTOMERU, DNE 27. AVGUSTA 1933

Splošni položaj viničarjev

Viničarji ne dobe več svojega zaslužka.

Borba za življenjski obstoj viničarjev postaja vsepovsod vedno hujša, skoroda obupna. Nekaj vzrokov je pripisovati obstoječi gospodarski krizi, katera se najmočneje občuti v kmetijstvu, ker so tu padle cene vsemu, kar prodajamo, narastle pa vsemu, kar kupujemo. Dalje naše neurejeno denarstvo, ki ravno naš viničarski stan najbolj prizadeva. Živimo le od tega, kar si prislužimo z rokami — od plače. V sled navedenih težkoč, ki so po nekod dejansko resnične, drugje pa le maskirane, se plače viničarjem zelo neredno izplačujejo. Znani so številni primeri, da viničarji skoraj že leto dni niso dobili tega, kar so zaslužili. Take razmere, ustvarjene prav za prav po višji sili in politiki, delajo naš položaj naravnost obupen, nevzdržen in docela brezpraven. Vinograde moramo obdelovati, izpolnjevali svoje dolžnosti, to se ni nič spremenilo. Pravice pa, ki k dolžnostim povsod pripadajo, vsaj pravice poštenega in nezadržanega zaslužka, v čemer je vsa naša eksistenca, te se pa vsepovsod vedno bolj reducirajo. Pri tem si nihče ne stavlja vprašanja, kako in iz česa naj prav za prav viničar s svojo družino živi. Poudarja se samo to, da vinogradništvo ne nese več, ako bi viničarji dobivali pošteno plačilo. Zategadelj se z znižanjem zaslužka gospodarska kriza le še bolj poostruje, dočim se pri nas pač navadno misli, da se ta s tem omejuje. Od vseh viničarjev jih je morda samo dva odstotka, kateri služijo v resnici dobrim gospodarjem. Vsi ostali tisoči pa so danes izročeni naravnost gladovanju in največji revščini.

Obstoječe denarne plače so ničeve.

Glavni vzrok splošne obubožanosti velike večine viničarskih družin, je v čezmernem izkoriščanju in to radi popolne socialne brezutnosti od pretežne strani vinogradnikov in njihovih nameščenecv. Sebičnost, profil za vsako ceno, to predvsem na račun viničarskih žuljev, sta pri nas že od davnih dni, osnovni načeli v vinogradništvu. Najboljši dokaz za to trditev so predvsem one številke dinarjev, katere dobiva naš viničar kot plačo in to pri celodnevem trdem delu, največ še pri svoji hrani. To je osem, šest, pet, štiri, pa tudi dva in še manj, na dan. Pa še teh ni vsak dan, marveč samo v sezoni, nekaj mesecev v letu. In kjer tako plačo služita morda dva ali trije v družini, sitih, oblečenih in drugače preskrbljenih, pa mora biti šest, osem, morda še več, je živeti naravnost umetnost. Kaj je potem tak zaslužek? Kdo more tu trditi, da gre viničarju v takih razmerah boljše, kakor vinogradniku samemu, kar se dostikrat čuje. Tudi ono, kar viničar dobiva v naturalijah, je razen bajte, v kateri stanuje, brez nekaterih izjem, vse skupaj tako malenkostno, da viničarski družini ne zadostuje niti za tri, ali štiri mesece. Živiti pa

tem pogledu so ravno Trbovlje in drugi industrijski revirji.

Amerika je v tem pogledu nastopila popolnoma drugo pot. Zvišati plače in znižati delovni čas je parola, s katero hočejo v Ameriki rešiti vsaj to, kar se rešiti še da. Tudi v Evropi in pri nas bi moralo v tem pogledu prodreti naziranje, da je slabo plačan delavec tudi slab kupec in da prav nič ne koristijo velike množine producirane bлага, ako ni nikogar, ki bi to mogel konsumirati.

Delavstvo pa se mora zavedati, da se te razmere ne bodo izboljšale kar same od sebe. Sebičnost in pohlep po dobičku in lagodnemu življenju sta tako velika, da zameglita vsem pravi način rešitve. Zato se mora delavstvo strniti v strokovnih organizacijah in le potom njih iskati rešitve svojemu težkemu vprašanju. Le na ta način bo mogoče priboriti delu zopet ono vrednost, čast in oblast, ki jo prav za prav po vseh človeških pravicah mora imeti.

se jih vendar mora dvanajst v vsakem letu. Tudi toliko cenjena in upoštevana pijača, ki se viničarjem daje, je navadno le poguba za zdravje in moralo našega človeka, osebno za našo viničarsko mladino. Kruha je povsod premalo, alkohola pa preveč in pri vsakem vogalu.

Pod krinko krajevnih običajev.

Vsak posameznj vinogradni okoliš v naših krajih ima svojo posebnost, s katero se viničarje izkorišča. Ponekod se zahteva, da mora viničar delati za stanovanje, drugod za travo, zopet kje za kaj drugega, dostikrat za ono, kar si ta dejanski sam prideluje. Samo, da ni treba viničarju šteti plače v denarju. Mariborskim vinogradnikom njihove viničarje naravnost krave plačujejo. Čeprav še danes tam prodajajo vino po 6—8 Din liter, je vendar najti zelo redko viničarja, ki bi imel dnevne plače 5 Din. Po večini imajo viničarji akordno plačo, katera je še bolj malenkostna, tako da viničar ne prida dnevnemu niti na polovico petdinarskega zaslužka. Zato se mariborski viničarji preživljajo edino s prodajo mleka, če ga sploh kaj imajo.

Tu in tam pa zadenemo na izgovore o krizi in na tradicijo starih običajev, češ, saj je že od nekdaj tako. Da, običaji in tradicija najbolj krutega in brezsravnega izmозgavanja viničarjev je to. Tradicija, po kateri so enim zrastle mogočne zidanice in vile po številnih vrhovih in dolinah naših vinorodnih krajev, tradicija, po kateri se sadovi naše zemlje in trudi našega človeka iztekajo največ proč od tu in bog ve kam v blagajne raznih mogotcev, mnogo tudi v blagajne tujecev. Zraven teh zidanic, pa v viničarijah, ki marsikje izgledajo kot nekakšni hlevi, ostajajo leto za letom, viničarske družine kot pozabljene in izgubljene desetnice človeške družbe.

Povrh še nove metode.

Zraven vsega slabega za viničarje, je zadnji čas nastala posebna moda. Viničarjev z majhnimi otroki in stanovsko organiziranih, se povsod branijo in jih odpuščajo iz službe. Samoobrambo, z združenimi močmi, po stanovski organizaciji, to nam vsi vinogradniki, brez razlike svetovnega nazora, hudo zamerijo. Zvest in pošten viničar, bi naj bil samo tisti, ki se nikdar nobeni krivici ne ustavlja, ki plačila za delo nikdar ne bi zahteval, na svoje nikdar ne misli, samo, da bi vse storil in potrpeč, pa vedno molčal. Ko bi zbolel, ali postal za delo nesposoben, tedaj pa naj bi se sam od sebe kar živ v zemljo pogreznil in ne zapustil za seboj nobenega sledu. Kajpak, stanovsko organizacijo bi mi že smeli imeti, ako ta od nikogar nič ne bi zahtevala, ako bi krivice, katere se viničarjem gode, ne preganjala in bi pomagala viničarje še bolj zatirati in strahovati. O, tedaj bi nas vsi vinogradniki hvalili in z vso močjo podpirali, niti enega neorganiziranega viničarja ne bi trpeli. To osebno na gotovih veleposestvih, kjer vidimo, da se viničarski red, z ozirom na zakonite viničarske pravice, prav nič ne izvaja, da se tam viničarjem najslabše godi. Znan je slučaj, kako je tak velevinogradnik svoje viničarje iz službe odpustil in to vsled tega, ker so ga po enoletnem čakanju za svoj zaslužek morali tožiti pri sodišču. Za lov kot luksuz, je mogel dati kar 20.000 Din za viničarje in delavce, pa nima nikoli denarja.

Stalnost v službi.

Pomanjkljivost viničarskega reda je predvsem ta, ker ni zakonite sankcije za službeno stalnost. Večkratno, dostikrat neopravičeno preseljevanje viničarjev iz kraja v kraj, kot bo to zopet letos v prav obilni meri, položaj viničarjem močno oslabljuje. Nestalnost in s tem združena negotovost za bodočnost, onemogočuje tu sploh vsak smisel ustvarjanja za kakšno stanovsko, predvsem pa gospodarsko samobitnost viničarskega stanu. Inicijativa posameznika, pa je ravno glavni pogoj vsakega dela za skupnost, h kateri po svojem poklicu pripada. Taka inicijativa, pa je v današnjih razmerah, ki so še tu vedno v veljavi, za viničarje nemogoča.

Rešitev viničarskega vprašanja.

Viničarsko vprašanje ni nič manjše vrednosti in nič manj pereče, kakor je vprašanje kateregakoli drugega stanu. Še več! Reševanje viničarskega vprašanja, da pride delo viničarja do svoje vrednosti, na svoji zemlji, katera je in mora biti zato tukaj, da se od nje dostojno preživljajo njeni dejanski obdelovalci in potem še drugi, je za vse vinorodne kraje v naši dravski banovini, prav za prav prvobitno nacionalno vprašanje. Ni dovolj samo to, kakšno se naj nosi ime in kakšen govori jezik, marveč predvsem tudi to, koliko in kakšen je tu kruh, kakšno je blagostanje delovnega človeka v krajih, kjer tvori večino prebivalstva in resnično slovenski narod. Naša zemlja je rodovitna, bogata in krasna, samo razmere so tu neurejene in so v mnogočem hujše od onih iz fevdalnih dni. Takrat je dajal kmet samo desetino, viničar pa daje danes vse.

Viničarsko vprašanje je tudi del našega splošnega delavskega vprašanja. Nikjer zavarovan za bolezen, še manj pa za starost, vsled nevzdržnih delovnih razmer sili z dežele v mesta in industrijske kraje, kjer s tem odjeda že itak borju kruhek poklicnemu industrijskemu delavcu ter mu pomaga do še večje brezposelnosti. Tam v industriji je nakopičenih vsled tega preveč delovnih moči, tu na deželi pa jih manjka. S pametno agrarno in in socialno zakonodajo je tudi tu, kjer pravimo, da skoraj ni več živeti, mogoče upostaviti take razmere, da bodo naše delovne moči rade ostajale na svoji domači grudi, ker jim bo nudila primerno eksistenco. Zato se organiziramo, da dosežemo, kar nam po božji in naravni pravici pripada. Pri tem tako važnem in velikem stremljenju, stanovsko organiziranih viničarjev, naj bi nas podpirali tudi vsi drugi, ki jim je dobrobit našega delovnega predvsem pa viničarskega ljudstva resnično pri srcu in ne samo na jeziku.

Rudarji

Laško. V nedeljo, 5. t. m. je bil sestanek skupine v Laškem. Govoril je tov. Hočevar o volitvah v Del. zbornico. V Sv. Rupertu nad Laškem je bil sestanek rudarjev iz Drobnege dola. Govoril je tov. Lešnik o volitvah za Del. zbornico in pojasnjeval navzočim pravilnik za bratovske skladišče. Pri Sv. Jederti pa je bila seja zaupnikov za okoliš Sv. Jederti. Tov. Diaci je zaupnikom pojasnil kako se bo volilo ter se je napravil tudi načrt za agitacijo.

Zagorje. Vsemu našemu organiziranemu delavstvu javljam, da je odbor določil svoje uradne dneve v novem tajništvu nad poslovalnico gosp. zadruga. Uradovalo se bo vsako nedeljo od 9—11 dopoldne. Kdor bo želel kakšne informacije, naj se obrne na tajništvo. Predvsem se opozarja člane, naj odslej vsak redno plačuje mesečno članarino vsaj do 10. v mesecu, da se tako olajša blagajniško delo, in napravi red. Le v točnosti in disciplini organiziranega delavstva sta odvisna moč in napredek organizacije! Vemo, da so težave, in če se v tem težkem času organiziramo, glej vsak na to, da je točen. Le tako lahko pričakuje tudi sam od organizacije pomoč.

Glede volitev v Del. zbornico mora biti vsak naš organizirani član na mestu! Volitve so pred nami. Zato je naša organizacija za naš volivni okraj določila svoj krajevni volivni odbor. Naš volivni odbor sestoji iz celega odbora naše skupine in našega tovariša Flisek Viktorja ter Otona Dolarja. Pri tem naj ne mislijo člani, da niso več dolžni sodelovati. Zavedati se mora vsak, da je dolžnost vsakega člana (ne samo krajevnega organ. odbora), da dela na to, da naša strokovna zveza čim častneje izide iz volivne borbe! Volitve so tajne in naj ne bo radi tega bojazni pred katerimkoli! Naš volivni odbor že deluje. Kdor želi informacij glede volitev v Del. zbornico, naj se obrne na tajništvo! Naša Del. Pravica točno prinaša vsa pojasnila. Vsak naj sam zasleduje in agitira! Ne smemo držati križem rok in gledati kako drugi delajo! V soboto je sestanek mladinskega odseka, na katerega lahko pride vsak naš organizirani član. Obravnavalo se bo o predstojčih volitvah v Del. zbornico. Sestanki bodo odslej ob pol 9. Članstvo se že sedaj opozarja na sestanek, ki se vrši na tretjo nedeljo v mesecu. Na ta sestanek naj pride vsak nam naklonjeni delavec! Poročalo se bo o volitvah v Delavsko zbornico! Po možnosti pride zastopnik centrale. Bomo pravočasno sporočili po Delavski Pravici!

Kovinarji

Jesenice. Opetovano smo na tem mestu opozorili člane na obveznosti napram pravilom podpornega fonda. Mnogi sami brez vsakega opomina pazijo, da ne izgubijo pravice do podpore. Vsaj nihče ne ve, kdaj ga obišče bolezen. Danes meni, jutri tebi. V mesecu avgustu je bilo izplačanih upravičenim članom preko 700 Din bolniške in 500 Din brezposelne podpore. Član J. M. pa ni upošteval pravil in je vedoma ali po pomoti prezrl vsa opozorila v listu, kar se je sedaj nad njim maščevalo. Poslal je izkazilo o trajanju njegove bolezni in bi moral prejeti 200 Din, ako bi bilo v blagajniških knjigah zanj vse v redu. Toda ni bilo. Blagajnik mu ni smel izplačati podpore. Ako se napravi izjema pri Petru, se mora tudi pri Pavlu. Pravi veljajo za vsakega enako, od funkcionarja pa do zadnjega člana. Odbor je dolžan, da to enakost čuva. Spremembo napravi lahko članstvo samo, ako je za to večina. Onj razpolagajo s fondom, ker je denar njihov. Odbor ga samo upravlja in polaga o tem račune. Tov. J. M. je moral napraviti težko izkušnjo. Želimo, da se to ne ponovi pri nikomur več. V bolezni je vsak potreben pomoči, zlasti ako je dolgotrajna. Zato je boljše pomagati pazljivo, da se podpora ne onemogoči. Lažje je v zdravju utrpeti mesečno članarino, nego v bolezni ostati brez pomoči.

Javornik. V nedeljo, dne 10. septembra ob 8 zj. se bo vršila seja organizacijskih zaupnikov v klubovi sobi cerkvene hiše na Kor. Beli. Dnevni red: 1) Naloga posameznega zaupnika pred volitvami v Delavsko zbornico. 2) Razno. — Tovariši zaupniki! Dolžnost vas kliče! Nihče ne sme izostati brez važnega vzroka!

Javornik. V četrtek, dne 31. avgusta se je zgodila v tovarni na Javorniku težka nesreča, katere žrtev je postal g. inž. Baudek, ki je bil šele dober teden v službi pri KID. Pri premikanju voz z akumulatorskim motorjem je ta prišel pod težko naloženi voz. Kolo voza mu je šlo čez nogo in mu jo čisto zdrobilo. Prepeljan je bil v Ljubljano, kjer so mu nogo morali odrezati. — V ponedeljek, 4. septembra je goreča žilindra hudo opekla po obeh nogah delavca Janeza Tomaževiča. Prenešen je bil v tovarniško bolnišnico.

Lesno delavstvo

Rimske toplice. Občni zbor naše skupine je potekel povsem mirno in so člani z zadovoljstvom vzeli na znanje poročila odbornikov. Izvolil se je odbor, kateri bo v polni meri užival zaupanje članstva. Po občnem zboru smo obravnavali vprašanje volitev v Del. zbornico. Na koncu se je oglasil tudi tov. Davorin Deželak, ki je delavstvo bodril k delavski složnosti. Tov. zastopnik centrale je imel zaključni govor o pomenu organizacije in bodril delavstvo k solidarnosti in složnosti. Občni zbor je trajal celih pet ur.

Nameščenci

Strokovna zveza privatnih in trgovskih nameščencev Jugoslavije in gibanje intelektualne mladine. Preteklo nedeljo se je vršil v Ljubljani kongres zveze mladih intelektualcev, ki je nastala iz potrebe brezposelne mladine proforskega in učiteljskega stanu. SZPTNJ na kongresu ni bila zastopana, ker smo bili mnenja, da tak deloven kongres ne potrebuje pompa in pozdravnih govorov, temveč realnega razmišljanja in sklepov. Pozdravnih govorov kljub temu ni manjkalo. Malo pretrd je bil očitek dosedanjim strokovnim smerem glede okolnosti. Privatni in precejšen del javnih uslužbencev je že davno uvidel, da rešitev ni v drugih, ampak v lastni pomoči. Zato smo se organizirali v nameščenskih organizacijah. Upamo, da brezposelni mladi profesorji in učitelji niso prišli prepozno do istega dejanja. Želimo jim pri delu največ uspeha, da ne bi pri delu preširoko zajemali in povečavali kaosa pri organiziranju, ampak da bi ostali pri tistih strokah, ki so dale pobudo za delo, in končno, da bi našli pot do tistega dela nameščenstva in preko njega tudi do delavstva, ki z njimi enako čuti in jim je po ciljih in hotenju najbližje.

Volitve. Za volitve v Delavsko zbornico je SZPTNJ osnovala lasten volivni odbor za svoj delokrog, ki ima namen urediti vse potrebno, da bodo interesi našega članstva in vsega nameščenstva v naši novi zbornici čim boljše zastopani. Živahno propagando za organizacijo smo ustvarili in novo gibanje. S tem smo pobili vse trditve naših nasprotnikov o nemožnosti dela. Od vsepovsod se oglašajo prijatelji za sprejem v organizacijo. —

Navodila za volitve v Delavsko zbornico

Krajevna volišča

V zadnji številki »Delavske Pravice« so bila navedena vsa krajevna volišča, katerih delokrog se razteza na področje posameznih zdravstvenih okrožij. **Volivci zaposleni v krajih, ki spadajo pod dotično zdravstveno ozir. volivno okrožje, volijo vsi na volišču, ki je določeno za dotično volivno okrožje.** Volišče za posamezno volivno okrožje je določeno na sedežu zdravstvenega okrožja, to je tam, kjer je sedež okrožnega zdravnika. Izjemoma so krajevna volišča določena za nekatera zdravstvena okrožja drugod, kakor smo že to navedli v zadnji številki »Delavske Pravice«. Volivci onih zdravstvenih okrožij, katera ne bodo imela svojih krajevnih volišč, **volijo vsi pismeno pri glavnem volivnem odboru v Ljubljani.** Katera so ta volišča oziroma zdravstvena okrožja, so navedena v zadnji številki »Delavske Pravice«. Volivni red za volitve v Delavsko zbornico določa, **da morajo vsi volivci, ki niso zaposleni nad 5 km od sedeža krajevnega volišča, voliti osebno na krajevnem volišču.** Osebnost pa lahko volijo vsi volivci, ki spadajo pod dotično volivno okrožje, ne glede na oddaljenost od volišča. Člen 25. volivnega reda določa, da oni volivci, ki so po svoji zaposlitvi oddaljeni najmanj 5 km od svojega krajevnega volišča, lahko volijo pismeno. Pri tem pa je treba opozoriti volivce na to, da ne bodo zamenjavali podjetja s svojim bivališčem. To se pravi, pravico glasovanja po pošti imajo samo oni volivci, ki delajo v podjetjih, ki so oddaljena nad 5 km od krajevnega volišča. Na pr. podjetje je oddaljeno 4 ali 4 in pol km, volivec, ki je zaposlen v tem podjetju pa stanuje nad 5 km od volišča, ta volivec nima pravice voliti po pošti, ker se kilometri računajo od sedeža krajevnega volišča do podjetja, kjer je volivec zaposlen.

Volivci, ki imajo pravico voliti pismeno, morajo zahtevati od krajevnega volivnega odbora pri pristojnem krajevnem volišču, da jim ta dostavi glasovnice po pošti na njihov naslov. Te zahteve morajo poslati krajevnemu volivnemu odboru najmanj **5 dni pred volitvami,** to se pravi, najpozneje do **3. okt. 1933.** Ker so volitve razpisane za dne 8. oktobra, naj vsi volivci skrbno, **da bodo najpozneje do 1. okt. 1933 poslali zahteve za glasovnice.** Za tako pismeno zahtevo zadostuje dopisnica, na katero naj vsak volivec napiše sledeče: »Krajevnemu volivnemu odboru za volitve v Delavsko zbornico v — — — Na drugo stran dopisnice pa naj navede: »V smislu člena 25. volivnega reda za volitve v Delavsko zbornico, prosim podpisani, da se mi dostavijo glasovnice po pošti na naslov: — — —, ker sem po svoji zaposlitvi oddaljen nad 5 km od naslovljenega krajevnega volišča.« Sledi podpis.

Spremembe v odboru: tajniško funkcijo je odložil tov. Siegl M., prevzel pa jo je tov. Savenc Franc, za namestnika v odboru pa je bil kooptiran tov. Videnič Jože. Odbor SZPTNJ.

Papirničarji

Vevče. Težko je pri nas. Kriza nas hudo tare. Je pa še tudi to, da smo nekaj časa sem izgubili glavo, to je, delavsko zavest in solidarnost. Vendar je gotovo, da se bomo tudi znašli iz te omotice in prišli na pravo pot. Znamenja kažejo, da je to res. V velikih dogodkih smo bili še vedno na mestu. Tako tudi za volitve v Delavsko zbornico ne omahujemo. Vse svoje sile bomo stavili na razpolago in oddali svoje glasove za našo »Jugoslovansko strokovno zvezo«, ki jo smatramo za najbolj posušeno zastopnico delavstva. Ob tej priliki, ko se bomo razgibali ob volitvah, je pa nujno potrebno,

Vsak volivec naj navede svoj točen in čitljiv naslov. V prihodnjih dneh bodo vse naše organizacije oziroma naši krajevni volivni odbori prejeli seznam občin in krajev, ki spadajo v področje posameznih krajevnih volišč. S tem bo točno razvidno, iz katerih občin bodo volivci volili na enem krajevnem volišču. Razvidno bo pa tudi, kateri volivci imajo pravico voliti pismeno.

Reklamacije:

Ponovno opozarjamo vse volivce, zlasti pa naše krajevne volivne odbore, da so od **dne 4. do 14. sept. 1933 razgrnjeni volivni imeniki na vseh krajevnih voliščih.** Volivni imeniki so razgrnjeni na občinah, kjer ima sedež krajevno sodišče. Volivni imeniki so razgrnjeni tudi v onih zdravstvenih okrožjih, katera nimajo svojih krajevnih volišč in bodo volivci teh okrožij volili pismeno pri glavnem volivnem odboru v Ljubljani. Ti volivni imeniki so razgrnjeni na občinah, kjer ima sedež zdravstveno okrožje, oziroma kjer stanuje okrožni zdravnik. Treba je skrbeti, da se vsak volivec prepriča, ali je vpisan v volivni imenik. Posamezni kraji lahko pošljejo eno osebo, ki lahko ugotovi za več volivcev, če so v volivnem imeniku ali ne. V primeru, da bodo volivci ugotovili, da niso vpisani v volivni imenik, naj takoj ustmeno ali pismeno reklamirajo pri krajevnem volivnem odboru, da jih vpiše. To lahko stori en volivec za več volivcev, ravno tako lahko, vsak volivec izreklamira tistega volivca, ki je vpisan v volivnem imeniku, nima pa glasom volivnega reda pravico voliti. V vsakem primeru je treba to, kakor že zgoraj rečeno, ustmeno ali pismeno sporočiti krajevnemu volivnemu odboru.

Volivno pravico ima vsak delavec ozir. delavka, ki je bil dne 16. avgusta zaposlen pri takem delu, da je bil, oziroma če ni bil, bi pa moral biti zavarovan pri bolniški blagajni. Ker mnogi delodajalci svojih delavcev nimajo prijavljenih pri bolniški blagajni je varno, da se volivci pravočasno prepričajo, če so v volivnem imeniku. Zlasti naj to velja za lesno delavstvo. Volivno pravico bo dokazal vsak delavec in delavka s tem, da dokaže, da je bil dne 16. avgusta zaposlen v takem poslu, da bi moral biti zavarovan pri bolniški blagajni, bratovski skladnici ali trg. bolniški blagajni.

Kdor je po 16. avgustu izstopil iz dela, ni s tem zgubil volivne pravice.

Zapomniti pa je treba to, da bodo volili le oni delavci in delavke, ki bodo na dan volitev, t. j. 7. in 8. oktobra vpisani v volivnem imeniku. — Skrbite, da boste vsi vpisani!

da tudi našo organizacijo naredimo močno, tako močno, da bo kos viharjem kapitalizma, ki nas še gotovo dolete, v kolikor nas že ne bijejo. Žrtvujmo in borimo se za pravice dela, da ne bomo na stara leta pritiskali na tuje kljuge z beraško palico v roki in da bodo naši delavski otroci imeli boljše življenje kot ga imamo sedaj mi. Zelo važen akt v tem boju je tudi vprašanje res delavskega zastopstva v Delavski zbornici. Saj je ravno ona najvažnejši forum za dobro soc. zak. in najmočnejša moralna opora delavstvu v vseh mezdnih gibanjih in sporih, ki izvirajo iz delovnega razmerja. Zato jo moramo tudi visoko ceniti in ob priliki sedanjih volitev poslati vanjo res nesebične borce za delavske pravice. **Taki zastopniki bodo kandidirali na listi naše Jugoslovanske strokovne zveze. Vsi kršćansko socialistični papirničarji in drugi delavci našega okraja bomo glasovali za to listo.**

Delavska zbornica in rudarji

Ze od leta 1926. obstojajo Delavske zbornice kot nekaki delavski parlamenti, v katerih naj se rešujejo vsa delavska vprašanja. Te zbornice so samo posredovalnega značaja, nimajo pa zakonite moči postavljati zakone ali uredbe. Tem zbornicam načeluje minister za socialno politiko, odobruje njih sklepe, letne proračune, razpisuje v nje volitve in jih nadzoruje v vsem delovanju. Prve volitve v nje so se vršile leta 1926. Kako in na kak način so se te volitve vršile je gotovo predobro znano vsakemu delavcu in delavki.

Predobro pa vedo rudarji kako so ljudje, kateri so dobili večino v naši zbornici, takrat kar dopuste jemali, da so zamogli beračiti od rudarjev glasovnice po raznih obratih. Ti agitatorji so takrat obetali rudarjem, da bodo potem zbornice zvojevali zmago delavstvu in vse zaščitili pred redukcijami. Vsak nabiralec glasov pa se je moral zavdati, da bo zbornica le lahko posredovala, ne pa kovala, vsaj za rudarje ne, takih zmag kot so bile od teh ljudi naivno obljubljene. Rudar vendar spada prvotno pod rudarski zakon, in zbornica je potem tega zakona le posredovalec, nikakor pa ne zakonodajalec. Za rudarje pa je takrat obstojalo vprašanje, če se sploh morejo priključiti Delavski zbornici. Rudarsko delavstvo se je moralo izrecno boriti, da je pripadalo zbornici, ker sta si rudarski in zakon o zaščiti delavstva v tem oziru nasprotovala in končno je ministrstvo za socialno politiko priznalo pripadnost rudarjev k zbornici.

Rudar je postal član zbornice, v katero prispeva sedaj mesečno 3 Din in katerega je dolžna storiti v mejah svojega delokroga s posredovanjem tudi za rudarsko delavstvo dano ji dolžnost. Veliko je številno danes rudarjev, ki o delu zbornice le malo, ali celo nič ne ve kaj dela ta njegov delavski parlament za njega.

Na prvi pogled se marsikateremu zde čudne te naše besede. K stvari pa hočemo dati pojasnila in jasnosti, zakaj je tako.

V letu 1926, ko so se izvršile v zbornico volitve so prišli v zbornico ljudje, ki so že po prvem letu svojih mandatov zapustili delavske strokovne pokrete in zajadrali ali na politična polja, ali so se jeli baviti z drugimi posli, ki niso bili v nobeni zvezi z delavstvom in njih strokovnimi organizacijami. Že statut zbornice predvideva, da zbornico tvorijo delavci in nameščenci, organizirani v svojih strokovnih društvih, in da je posredni stik zbornice le s strokovnimi organizacijami delavcev in nameščenec. Jasno in razumljivo je, da, če izgubi oni, ki mora odločati v zbornici, stik z organizacijo, zgubi stik z zbornico in tako z delavstvom. Zgodilo se je, da sta postala zbornica in njen plenum le nekak spomin na delavstvo in njega potrebe. Prav tako se nekatere prevečevala le politična stremjenja, kako se uveljaviti potom zbornice in delavstva za prave na političnem pozorišču današnje dobe. Pravno in izrazito delavska vprašanja pa so v zbornici

polagoma obledevala in delavstvo je do njih pričelo izgubljati vero. Če pogledamo sedaj sliko zbornice in vprašamo rudarja, pa dobimo odgovor, da od zbornice le malo sliši, dočim v njo prispeva. Rudarski zastopniki v plenumu zbornice niso rudarju nikoli nič poročali kaj dela zbornica in kaj oni v njej delajo. Če pa ne slišiš in ne vidiš, pa res ne poznaš in ne verjameš, in pred temi ugotovitvami stoji danes rudar, ko se bližajo nove volitve v zbornico.

Marsikak rudarski delavec je mnenja, da zbornica za njega nič ne more storiti in da je vseeno če se udeleži njenih volitev ali ne. To pa je zgrešeno mišljenje. Težka je bila borba delavstva za delavske zbornice, težka posebno za pripadnost rudarjev. Kar pa se težko pribori, je treba vestno čuvati in braniti, in vsak mora biti branilec svojih interesov. Če bi stanovske zbornice posameznem stanovom ne koristile, bi se kmetje ne borili in ne zahtevali svoje stanovske zbornice od katerih pričakujejo, da jim bodo koristile.

Delavstvo pa zbornice ima. V nje si mora samo postaviti ljudi, ki z njim čutijo in so voljni pošteno in pravično za njega delati. Posebno je to potrebno rudarskemu delavstvu, ki je danes največji siromak in teptanec svojih pravic. V zbornice morajo priti res delavski zastopniki, ki bodo ostali zvesti zagovorniki delavskih strokovnih pokretov, ne pa politični stremulji in koristolovci. Akoravno je zbornica posredovalni organ, pa lahko z voljo in res pozitivnim delom mnogo stori za delavstvo. Če je bila večina sedanjih zastopnikov zbornice nedelavna, si mora rudar, ako hoče, da zbornica res dela, postaviti take može, ki bodo svojo dano nalogo izvrševali.

To garancijo, rudarji, Vam daje Jugoslovanska strokovna zveza, krščansko strokovna organizacija. Rudarji, volili ste leta 1926., pa niste zadovoljni, volite sedaj drugače, da boste zadovoljni. Med Vami se slišijo glasovi: če homo volili, bomo sedaj drugače! Volite in izvolite res drugače. Storite to sedaj, ko Vam je prilika dana, da ne boste pozneje razočarani.

Kandidatna lista Jugoslovanske strokovne zveze Vam podaja samo eno garancijo, izvoljeni zastopniki Vas bodo obveščali o delu, katerega bodo za Vas vršili. Delali bodo za vse delavstvo, ki je potrebno pomoči od zbornice, delali pošteno in pravično. Kdor več obljubuje, Vam niti tega ne bo izpolnil, kakor se niso izpolnile obljube, dane pri prvih volitvah. Polno agitatorjev Vas bo obiskalo z različnimi obljubami, mi pa Vam obljublamo pravico in poštenje v delu. To je garancija, ki jo mora dati kandidatna lista krščanskih delavcev. Ta apel naj služi posebno rudarjem, ki so bili že tolikokrat razočarani, niso pa uvaževali klincev ljudi, ki pošteno delajo in pravično mislijo. Kakor si kdo postelje tako spi, ta pregovor naj drži tudi za rudarsko delavstvo.

in ne več kot deset mesecev. Pouk pa se mora na imenovanih šolah vršiti le ob delavnikih od 14 do 18. Tako naredba.

V članku iz Celja se sicer ugotavlja, da se je to moralo izvršiti vsled pomanjkanja šolskih prostorov. Ako bi nam ne bilo znano, koliko se obrtniški krogi prizadevajo in trudijo, da bi se uvedel nedeljski pouk na strokovno-nadaljevalnih šolah, bi to verjeli. Tako pa vemo, da gre tu predvsem za tem, uvesti zopet nedeljski pouk na teh šolah.

Kakor je v nedeljo vsak rad prost, naj bo tudi vajenec. Apeliramo na kr. bansko upravo, da v tem pogledu napravi red.

Razno

Kor. Bela — Javornik. Dopisniku »Delavske Politike« bi svetovali, naj nikar ne išče kredita z batenjem posameznih oseb, temveč naj prvo pomoče in naredi red v svojih vrstah. Če ga mogoče kakšna stvar ne zanima, naj zatisne oči. Poznamo Vaš manevar še predobro.

Urejuje in za uredništvo odgovarja: Peter Lombardo. — Za Jugoslovansko tiskarno: K. Čeč. — Izdaja za konzorcij »Delavske Pravice«: Srečko Zumer.

Volitve v delavski parlament

Dne 29. avgusta smo poslali uredništvu »Slovenca« naslednjo notico, s prošnjo za priobčitev, katere pa do danes ni priobčil. Da je javnost glede nastopa kršč. soc. delavstva in nameščenstva pri volitvah v DZ pravilno poučena, smatramo za potrebno, da notico sami priobčimo:

»Slovenec« štev. 194 od 27. 8. t. l. je na drugi strani prinesel pod naslovom »Volitve v delavski parlament« članek, v katerem se skuša označiti Jugoslovansko strokovno zvezo kot zastopnico krščansko soc. delavstva, in Društvo združenih zasebnih in trgovskih nameščenec, kot edino organizacijo kršč. soc. nameščenec.

Ugotavljamo: Jugoslovanska strokovna zveza je dosedaj edini sindikat krščansko soc. delavcev in nameščenec, registriran pri Delavski zbornici, in samostojno nastopa pri sedanjih volitvah v Delavsko zbornico.

Za Jugoslovansko strokovno zvezo v Ljubljani

Rutar Jože, l. r., Rozman J., l. r., t. č. podnačelnik JSZ tajnik JSZ

Kapitalistična morala

»Politika« z dne 28. avg. piše v rubriki »Med nami«:

V »malem oglasniku« nekega zagrebškega dnevnika od 24. avgusta sem našel sledeči oglas:

»Direktor tovarne, srednjih let, samostojen, želi lepo mlado gospodično s priličnim rokopisom za prijateljico. Za povračilo ji hoče dati nameščenje v pisarni za primerno plačo, lahko je tudi začetnica. Ponudbe je poslati na upravo tega lista pod štev. 56667—15.«

Ali ni to strašna žalitev vseh poštenih, mladih pisarniških žensk, ki si jo v času nezaposlenosti in brezposelnosti dovoljuje takele kapitalistični svinjar? »Politika« vprašuje, ali bi ne bilo potrebno take »direktorje« izgnati? Kakšno zaščito pa uživajo pod vodstvom takih brezvestnežev ženske delavke?

Socialna in gospodarska politika

Naše narodno gospodarstvo v juliju 1933.

(Po statistiki OUZD v Ljubljani.)

Statistiko zavarovanih delavcev po industrijskih skupinah je začel OUZD v Ljubljani voditi pred enim letom. Tako bo odslej mogoče poročati, koliko posamezne industrije napredujejo oziroma nazadujejo bodisi v konjunktturnem, bodisi v sezonskem pogledu. Letne razlike pomenijo konjunktorni razvoj, mesečno pa sezonski razvoj.

Največji letni prirast izkazuje tekstilna industrija in sicer celih 1500 delavcev. Istodobno je oblačilna industrija (krojači, šivilje itd.) padla za 406 delavcev. O tem pojavu smo že ponovno poročali.

Največji letni padec izkazuje gradnje nad zemljo in sicer 1698 delavcev. Stanovanjska kriza, ki je izgledala v prvem povojnem letu skoraj nerešljiva, je popolnoma prenehala. Ta industrija v zvezi z industrijo kamenja in zemlje nima pričakovati v doglednem času kakšnega pomembnega izboljšanja. — Veliko nazadovanje izkazuje tudi trgovina, katere se je lepo — mogoče preveč lepo — po vojni razvijala. Tudi trgovina nima izgleda na lepšo bodočnost.

Kot izrazito sezonsko skupino izkazuje največji prirast: gradnje železnic, cest itd., poljedelstvo, občinski obrati ter gostilne, restavracije in krčme. Pomembno so nazadovale: oblačilna industrija, industrija za predel. lesa in rezbarstvo (mizarji) ter gozdno-planinska industrija (sekanje lesa, žage in tesarstvo). V splošnem je pa razlika v zaposlitvi napram mesecu juniju 0.17%.

Ukinite nedeljski pouk na obrtnonadaljevalnih šolah

V »Jutru« smo pred dnevi čitali med celjskimi novicami sledeče:

Važno za obrtne kroge.

V nedeljo 20. t. m. se je vršila v Celju seja načelnikov obrtnih združenj, kateri je na povabilo prisostvoval upravnik celjske obrtne nadaljevalne šole, g. Joško Bizjak. Udeleženci so vzeli z zadovoljstvom na znanje, da bo tudi v prihodnjem šol. letu pouk obrtnih vajencev in vajenk ob nedeljah, ker v poslopju mestne narodne šole za dvakratni pouk ob delavnikih za vseh 13 razredov ni prostora. Preselitev nekaterih razredov v okoljsko šolo pa zaradi enotnega vodstva nikakor ni priporočljiva. Telovadni pouk bo vsako nedeljo med 7 in 8 zjutraj, čemur bo sledil pouk ostalih predmetov.

V smislu obrtne zakona pa je izdala kr. banska uprava nalog vsem vodstvom strokovno-nadaljevalnih šol, z odlokom VIII. No. 4762/ z dne 16. sept. 1932, da mora pouk trajati do nadaljnjega, kakor je trajal doslej na posameznih šolah, to je, ne manj kot sedem